

Sygn. akt II Ca 829/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Joanna Misztal-Konecka

Sędzia Sądu Rejonowego Krzysztof Niezgoda (delegowany)

Protokolant Maciej Bielak

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2017 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z wniosku I. L.

z udziałem W. L.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Chełmie z dnia 22 czerwca 2016 roku, w sprawie I Ns 5641/13

postanawia:

I. odrzucić apelację;

II. oddalić wniosek W. L. o zasądzenie od I. L. zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Joanna Misztal-Konecka Dariusz Iskra Krzysztof Niezgoda

Sygn. akt II Ca 829/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w Chełmie postanowił:

I. ustalić, że w skład majątku wspólnego I. L. i W. L. wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w C., położonego w C. przy ul. (...), w którego skład wchodzi trzy pokoje, przedpokój, kuchnia, łazienka, wc oraz piwnica, o łącznej powierzchni 65,70 m², o wartości 151110 zł;

II. dokonać podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni I. L. i W. L. w ten sposób, że:

1. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w C., położonego w C. przy ul. (...), w którego skład wchodzi trzy pokoje, przedpokój, kuchnia, łazienka, wc oraz piwnica, o łącznej powierzchni 65,70 m², przyznać na „wylączną” własność W. L.,

2. zasądzić od W. L. na rzecz I. L. kwotę 30222 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się postanowienia tytułem spłaty udziału w majątku wspólnym, płatną w terminie dwóch miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia;

III. znieść wzajemnie koszty zastępstwa procesowego I. L. i W. L.;

IV. obciążyć I. L. i W. L. w częściach równych kosztami postępowania w wysokości 25 zł, wydatkowanymi tymczasowo z sum budżetowych Skarbu Państwa (k. 295-295v).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi jedynie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), o powierzchni użytkowej 65,70 m², znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym nr (...), położonym w C. przy ulicy (...) o wartości 200000 zł, dla którego w Sądzie Rejonowym w Chełmie prowadzona jest księga wieczysta Nr (...).

Sąd Rejonowy przytoczył treść wyjaśnień i zeznań wnioskodawczyni i uczestnika i wskazał, że dał wiarę dokumentom zgromadzonym w sprawie. Dokumenty prywatne nie zostały zakwestionowane przez strony i nie budziły wątpliwości Sądu, co do swojej wiarygodności.

Sąd Rejonowy wskazał, że dał wiarę dowodom z zeznań świadków, w części, „w której są one zgodne z pozostałymi dowodami przeprowadzonymi w sprawie”.

Sąd Rejonowy wskazał, że uznał w całości za wiarygodne zeznania W. L.. Były one logiczne, kompletne oraz znalazły potwierdzenie w dowodach z dokumentów. W sprawie sporne okazały okoliczności dotyczące przyczyniania się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego, skład tego majątku oraz sposób jego podziału.

Sąd wskazał, że „rozbieżności w twierdzeniach wnioskodawczyni i uczestnika dotyczyły kwestii wysyłania pieniędzy przez wnioskodawczynię, wysokości zarobków uczestnika w trakcie trwania małżeństwa i większego przyczynienia się uczestnika do powstania majątku wspólnego stron. Były więc to w istocie okoliczności o tyle istotne, skoro gdy strony – reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników – na w tym przypadku uczestnik złożył wnioski o ustalenie nierównych udziałów”.

Sąd Rejonowy powołał się na przepisy art. 46 k.r.o. i art. 1037 k.c. i wskazał, że wnioskodawczyni i uczestnik nie zawierali umowy dotyczącej podziału majątku wspólnego.

Sąd Rejonowy wskazał, że dla oceny stosunków majątkowych wynikających z powstania i podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika zastosowanie miały przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu aktualnie obowiązującym, z zastrzeżeniem wynikającym z art. 5 ust. 2 i art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 r., Nr 162, poz. 1691). Ustawa ta bowiem z dniem 20 stycznia 2005 roku znowelizowała Kodeks rodzinny i opiekuńczy w zakresie stosunków majątkowych pomiędzy małżonkami. W niniejszej sprawie wspólność majątkowa małżeńska pomiędzy I. L. i W. L. powstała jeszcze w czasie obowiązywania wcześniej obowiązujących przepisów, jednak jej ustanie nastąpiło już po wejściu w życie obecnie obowiązujących przepisów. Zgodnie zaś z ogólną regułą wyrażoną w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, przepisy ustawy stosuje się do stosunków w niej unormowanych, chociażby powstały przed jej wejściem w życie. Do kwestii ustalenia składu majątku wspólnego zastosowanie mają przepisy art. 32 i 33 k.r.o. w brzmieniu poprzednio obowiązującym. Wynika to z treści art. 5 ust. 5 pkt 1 powołanej wcześniej ustawy, zgodnie z którym przepisy dotychczasowe stosuje się do oceny skutków czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków i ich odpowiedzialności za zobowiązania sprzed wejścia w życie ustawy.

Sąd Rejonowy wskazał, że w rozpoznawanej sprawie zasadne jest dokonanie podziału majątku wspólnego stron poprzez przyznanie przedmiotowego mieszkania na własność uczestnika z obowiązkiem spłaty na rzecz wnioskodawczyni.

Sąd wskazał, że bez wyraźnego żądania któregokolwiek z małżonków sąd w sprawie o podział majątku wspólnego nie zajmuje się kwestią udziału w majątku wspólnym. Żądanie takie należy również udowodnić, czyli wykazać, że zostały spełnione łącznie przesłanki uzasadniające uwzględnienie tego żądania. Przyczynianie się małżonków do powstania majątku wspólnego stanowią nie tylko ich działania prowadzące bezpośrednio do powiększenia substancji tego majątku, kształtuje je także całokształt starań o założoną przez zawarcie małżeństwa rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb. O stopniu tego przyczynienia się nie decyduje wyłącznie wysokość zarobków lub innych dochodów osiąganych przez małżonków, wykorzystywanych na zaspokojenie potrzeb rodziny. Uwzględnia się także nakład osobistej pracy przy wychowaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

Sąd Rejonowy wskazał, że „w przedmiotowym przypadku przyjęto przyczynienie się małżonków w 1/5 wnioskodawczyni i 4/5 uczestnika postępowania”.

Sąd Rejonowy wskazał, że ustalił, iż w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodzi jedynie własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), o powierzchni użytkowej 65,70 m², znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym położonym w C. przy ulicy (...), o wartości 200000 zł, dla którego w Sądzie Rejonowym w Chełmie prowadzona jest księga wieczysta nr (...).

Sąd wskazał, że przy rozstrzygnięciu o podziale majątku sąd zobowiązany jest w pierwszym rzędzie kierować się treścią zgodnego wniosku uczestników co do sposobu podziału (art. 687 k.p.c., art. 622 § 2 k.p.c. w związku z art. 688 k.p.c. i w związku z art. 567 § 3 k.p.c.).

Sąd wskazał, że zgodnie z treścią art. 212 § 1 k.c., podstawowym sposobem zniesienia współwłasności jest podział rzeczy w wspólnej między jej właścicieli. Zasada ta, na podstawie odwołania zawartego w art. 1035 k.c. w związku z art. 46 k.r.o., znajduje zastosowanie również w przypadku podziału majątku wspólnego, z tym jednak zastrzeżeniem, że chodzi o przyznanie poszczególnych rzeczy każdemu z małżonków.

Sąd Rejonowy wskazał, że „nadto należało uznać, że uczestnik spłacił do dacie rozwodu pożyczkę zaciągniętą w trakcie trwania małżeństwa, łącznie z tego tytułu wydatkował kwotę wykazaną w szczegółowym załączonym rozliczeniu na piśmie podlegające rozliczeniu przy uwzględnieniu nierównych udziałów w spłacie przedmiotowego mieszkania”.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 520 § 1 k.p.c.

*

Od postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku apelację wniósł W. L., reprezentowany przez pełnomocnika, wskazując, że zaskarża postanowienie „w części, tj. w pkt II pkt 2 oraz w pkt III”.

Uczestnik zarzucił:

„1) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj.:

a) art. 45 § 1 k.r.o. poprzez jego niezastosowanie i nierozliczenie wydatków i nakładów z majątku osobistego W. L. na majątek wspólny w kwocie 39.014,48 zł tytułem spłaty zaciągniętego kredytu (co stanowiło 95,37% kwoty udzielonego kredytu hipotecznego na zakup lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ulicy (...)),

b) art. 45 § 1 k.r.o. poprzez niezastosowanie i nierozliczenie wydatków z majątku osobistego uczestnika na majątek wspólny w kwocie 31.560,87 zł dotyczących należności uregulowanych przez W. L. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...);

2) naruszenie przepisów postępowania, tj.:

- art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, polegający na pominięciu przy orzekaniu dowodów:

a) z zeznań świadków E. L., N. B., B. K. i D. K. (2), które potwierdzały, iż to uczestnik dokonywał spłaty kredytu zaciągniętego na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, zajmował się dziećmi zaś wnioskodawczyni nie partycypowała w powyższych wydatkach, jak również w opłatach na rzecz spółdzielni mieszkaniowej;

b) z dokumentu tj. pisma Centrum (...) S.A. z dnia 11 sierpnia 2015 r. karta 232-233 potwierdzającego dokonywanie spłaty kredytu hipotecznego;

c) z akt członkowskich Spółdzielni Mieszkaniowej (...) oraz informacji z dnia 30 lipca 2015 r., kartotek konta W. L. oraz wyciągów bankowych, dowodów wpłaty (karty 188-233) potwierdzających zasadność domagania się rozliczenia zobowiązań czynszowych regulowanych z majątku osobistego uczestnika;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia postanowienia w sposób wadliwy, a mianowicie z pominięciem faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz lakoniczne wyjaśnienie podstawy prawnej, która legła u podstaw rozstrzygnięcia a w zasadzie w sposób, który uniemożliwia kontrole instancyjną zaskarżonego orzeczenia”.

Uczestnik wniósł o „zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt II pkt 2 w ten sposób, aby zasądzić od wnioskodawczyni I. L. na rzecz W. L. kwotę 12.282,00 zł (dwanaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt dwa złote) tytułem spłaty płatną w terminie jednego miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia oraz w pkt III w ten sposób, aby zasądzić od I. L. na rzecz W. L. kwotę 3.600,00 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I instancję oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sadowi Rejonowemu w Chełmie do ponownego rozpoznania” (k. 314-317v).

÷

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik uczestnika popierał apelację (k. 342v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja W. L. jest niedopuszczalna i w związku z tym podlega odrzuceniu na podstawie art. 373 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Apelacja ta podlegała odrzuceniu już przez Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 370 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Nieodrzućenie apelacji przez Sąd pierwszej instancji spowodowało konieczność jej odrzucenia przez Sąd Okręgowy, jako sąd odwoławczy.

Przepis art. 518 zd. 1 k.p.c. stanowi, że od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja. Z powołanego przepisu wynika, że apelacja, jako środek zaskarżenia, przysługuje w postępowaniu nieprocesowym tylko od takiego postanowienia orzekającego co do istoty sprawy, które istnieje w sensie prawnym. Apelacja nie jest zatem dopuszczalna, jeżeli postanowienie orzekające co do istoty sprawy nie zostało wydane przez sąd albo też, jeżeli postanowienie sądu nie zawiera rozstrzygnięcia lub rozstrzygnięć, które miałyby zostać objęte zakresem zaskarżenia apelacją. W tym ostatnim wypadku apelacja nie jest dopuszczalna w zakresie, w którym brak jest rozstrzygnięć podlegających samodzielnemu zaskarżeniu w postępowaniu nieprocesowym.

W postępowaniu o podział majątku wspólnego sąd pierwszej instancji orzeka o zwrocie wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. W zakresie wskazanych wydatków i nakładów sąd orzeka z urzędu (art. 45 § 1 zd. 1 k.r.o.).

Na żądanie jednego z małżonków sąd orzeka natomiast o roszczeniach z tytułu wydatków i nakładów, które małżonek ten poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny (art. 45 § 1 zd. 2 k.r.o.).

W postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej sąd orzeka również na żądanie jednego z małżonków o roszczeniach z tytułu wydatków i nakładów poczynionych po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej na majątek, który wcześniej był objęty tą wspólnością.

We wskazanych wyżej dwóch ostatnich wypadkach sąd orzeka tylko na żądanie osoby zainteresowanej, a nie z urzędu. Orzekając o wskazanych roszczeniach sąd zamieszcza w postanowieniu działowym rozstrzygnięcie w tym przedmiocie. Nie ma bowiem podstaw prawnych do kompensowania opisanych roszczeń z tytułu nakładów i wydatków z ustalonymi w wyniku podziału majątku wspólnego należnościami z tytułu spłat lub dopłat.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy zakresem zaskarżenia wskazanym w apelacji uczestnika, pomijając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku, objęty jest w istocie brak rozstrzygnięć Sądu pierwszej instancji o roszczeniach W. L. o zwrot połowy kwot, które, jak wskazał, uiszczył po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej:

a) w związku ze spłatą kredytu zaciągniętego na pokrycie wkładu budowlanego związanego ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C., przydzielonym w dniu 22 lutego 1994 roku, a więc w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej,

b) z tytułu kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C., poniesionych na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w C..

Pomijając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku, zarzuty i wnioski apelacji dotyczą w rzeczywistości tylko wskazanych wyżej dwóch kwestii, a mianowicie nierozstrzygnięcia przez Sąd Rejonowy o żądaniach dodatkowych uczestnika.

Z treści postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku, jak również z uzasadnienia tego postanowienia, nie wynika, aby Sąd pierwszej instancji orzekł w jakikolwiek sposób o roszczeniach zgłoszonych przez uczestnika, tak pozytywnie, jak i negatywnie. Sąd Rejonowy ustalił jedynie, że w skład majątku podlegającego podziałowi wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. i przyjmując, że udziały byłych małżonków w majątku wspólnym nie są równe, gdyż wynoszą odpowiednio 1/5 (wnioskodawczyni) i 4/5 (uczestnik), adekwatnie do tych udziałów ustalił wysokość spłaty należnej I. L..

Z uzasadnienia postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku nie wynika jednoznacznie, czy Sąd Rejonowy przyjął, że został zgłoszony wniosek o ustalenie nierównych udziałów, w szczególności przez uczestnika, czy też, że nierówne udziały Sąd ustalił z urzędu. Treść uzasadnienia zdaje się wskazywać, że chodzi raczej o pierwszą możliwość. Jeżeli takie było ustalenie Sądu Rejonowego, że uczestnik zgłosił wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, to jest to ustalenie błędne, gdyż treść pism procesowych uczestnika oraz treść stanowisk zajętych na rozprawie nie wskazuje, aby uczestnik taki wniosek składał.

Przyjęcie jednak nierównych udziałów w majątku wspólnym spowodowało, że Sąd Rejonowy zasądził od W. L. na rzecz I. L. spłatę w kwocie 30222 zł. Kwota ta stanowi 1/5 część wartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego wskazanej w treści postanowienia, czyli kwoty 151110 zł.

$$151110 \text{ zł} \cdot 0,20 = 30222 \text{ zł}$$

Wprawdzie w uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. wynosiła 200000 zł, jednak wypowiedź w tym zakresie należy uznać raczej za oczywistą omyłkę, niż błąd w ustaleniach faktycznych. Wnioskodawczyni i uczestnik zgodnie ustalili wartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. na kwotę 151110 zł i tę kwotę Sąd Rejonowy wskazał w treści postanowienia oraz przyjął za podstawę ustalenia wysokości spłaty obciążającej uczestnika.

Z powyższego wynika, że Sąd Rejonowy nie orzekał o jakichkolwiek roszczeniach uczestnika o zwrot wydatków, czy nakładów.

Specyfiką rozpoznawanej sprawy jest to, że wspólność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. ustała nie w dniu 3 października 1996 roku, lecz dopiero w dniu 15 stycznia 2003 roku. Wprawdzie w dniu 3 października 1996 roku I. L. i W. L. zawarli umowę, na podstawie której wyłączyli majątkową wspólność ustawową małżeńską (k. 58), jednak umowa ta nie odnosiła się i nie mogła odnosić się w sposób ważny do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C..

W dniu 3 października 1996 roku obowiązywały przepisy art. 215 § 2 i 3 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze.

Przepis art. 215 § 2 ustawy stanowił, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przydzielonego obojgu małżonkom lub jednemu z nich w czasie trwania małżeństwa dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny należy wspólnie do obojga małżonków bez względu na istniejące między nimi stosunki majątkowe. Jeżeli między małżonkami istnieje rozdzielnosc majątkowa, do wspólności spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w kwestiach nie uregulowanych w przepisach niniejszego artykułu przepisy o wspólności ustawowej stosuje się odpowiednio.

Przepis art. 215 § 3 ustawy stanowił, że ustanie wspólności majątkowej w czasie trwania małżeństwa nie pociąga za sobą ustania wspólności spółdzielczego prawa do lokalu. Jednakże sąd, stosując odpowiednio przepisy o zniesieniu wspólności majątkowej, może na żądanie jednego z małżonków z ważnych powodów znieść wspólność tego prawa.

Przepis art. 215 § 3 ustawy – Prawo spółdzielcze odnosił się do spółdzielczego prawa do lokalu przydzielonego w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, a nie nabytego od osoby, której prawo to już przysługiwało.

Wspólność majątkowa spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. ustała dopiero z chwilą uchylecia przepisów art. 215 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze, co nastąpiło w dniu 15 stycznia 2003 roku. W tym bowiem dniu wszedł w życie przepis art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2002 roku o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 2058 ze zm.), który stanowi, że w ustawie z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (...) w części I w tytule II uchyla się dział IV.

W uchwale z dnia 11 lutego 2005 roku, III CZP 79/042, Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przysługujące na podstawie art. 215 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.) łącznie obojgu małżonkom pozostającym w ustroju rozdzielnosci majątkowej stało się z dniem uchylecia tego przepisu przedmiotem ich wspólności w częściach ułamkowych.

Sąd Okręgowy w Lublinie podziela powyższe stanowisko.

Żądania W. L. dotyczące zwrotu wydatków i nakładów odnosiły się zatem częściowo do okresu, w którym spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w C. objęte było wspólnością na podstawie art. 215 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze i częściowo do okresu, w którym prawo do przysługiwało wnioskodawczyni i uczestnikowi w częściach ułamkowych.

Powyzsza okolicznosc nie ma jednak znaczenia z punktu widzenia dopuszczalnosci apelacji. W obu wypadkach w kwestii wydatków i nakładów na wspólne prawo, jak i na prawo, do którego odpowiednio zastosowanie miały przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych Sąd Rejonowy mógł orzekać tylko na wyraźnie i dokładnie

zgłoszone żądanie uczestnika³. W obu wypadkach postanowienie Sądu pierwszej instancji powinno zawierać stosowne rozstrzygnięcie w przedmiocie zgłoszonych żądań – pozytywne lub negatywne, w całości lub w części, a przedmiotem rozstrzygnięcia powinno być całe zgłoszone żądanie. Brak takiego rozstrzygnięcia oznacza, że brak jest we wskazanym zakresie orzeczenia sądu co do istoty sprawy, które mogłoby zostać zaskarżone apelacją⁴.

W rozpoznawanej sprawie zarówno uczestnik, jak i wnioskodawczyni nie składali wniosku o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 22 czerwca 2016 roku.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 373 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należało odrzucić apelację, jako niedopuszczalną.

Odrzuceniu podlegała również apelacja w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku. Rozstrzygnięcie to dotyczy kosztów postępowania za pierwszą instancję.

Jeżeli strona składa środek zaskarżenia co do istoty sprawy, to zakresem zaskarżenia objęte jest również zawarte w orzeczeniu merytorycznym rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania za pierwszą instancję (wniosek a contrario z art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Możliwość skutecznego wniesienia apelacji na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za pierwszą instancję uwarunkowana jest jednak dopuszczalnością apelacji. Jeżeli apelacja wniesiona została po upływie przepisanej terminu, nie została opłacona w przepisany termin lub jest z innych przyczyn niedopuszczalna, to jedynym środkiem zaskarżenia na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za pierwszą instancję jest zażalenie⁵.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy apelacja uczestnika na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku nie mogła zostać rozpoznana merytorycznie jako zażalenie na to rozstrzygnięcie, gdyż nie został zachowany termin ustawowy do wniesienia zażalenia na to rozstrzygnięcie.

Przepis art. 394 § 2 k.p.c., mający odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.), stanowi, że termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie – od ogłoszenia postanowienia.

W rozpoznawanej sprawie odpis postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku z uzasadnieniem doręczony został pełnomocnikowi W. L. w dniu 2 sierpnia 2016 roku (k. 313 – potwierdzenie odbioru). W związku z tym termin do wniesienia zażalenia na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III tego postanowienia upłynął z dniem 9 sierpnia 2016 roku. Apelacja uczestnika wniesiona została w dniu 16 sierpnia 2016 roku (k. 320).

*

Pomimo odrzucenia apelacji należy jednak zwrócić uwagę, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością, ze względu na to, że I. L. była reprezentowana przez osobę, która nie mogła być pełnomocnikiem procesowym w rozpoznawanej sprawie.

Z przepisu art. 379 pkt 2 k.p.c. wynika, że nieważność postępowania zachodzi między innymi wówczas, gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany. Wskazana podstawa nieważności postępowania obejmuje również sytuację, w której pełnomocnikiem procesowym przed sądem pierwszej instancji była osoba, która według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie mogła być pełnomocnikiem procesowym w danej sprawie⁶.

I. L. była reprezentowana w rozpoznawanej sprawie przez osobę, która nie mogła być jej pełnomocnikiem w tej sprawie.

Przepis art. 87 § 1 k.p.c., mający odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.), stanowi, że pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, w sprawach własności przemysłowej także rzecznik

patentowy, a w sprawach restrukturyzacji i upadłości także osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

W celu ustanowienia pełnomocnika procesowego I. L. zawarła w dniu 10 września 2013 roku z B. D. umowę zatytułowaną jako „umowa stałego zlecenia dotycząca zarządu majątkiem i interesami klienta” (k. 27-29).

W § 2 umowy z dnia 10 września 2013 roku strony zawarły postanowienie o następującej treści:

„1. Zleceniodawca upoważnia Zleceniobiorcę do dokonywania czynności zwykłego zarządu majątkiem oraz interesami Zleceniodawcy, a zwłaszcza do administrowania w jego imieniu składnikami majątkowymi wchodzącymi w skład majątku Zleceniodawcy, oraz do reprezentowania Zleceniodawcy przed wszelkimi urzędami, instytucjami, sądami, osobami prawnymi i fizycznymi, a także do dokonywania wszelkich czynności, które okażą się niezbędne.

2. Do dokonywania czynności przekraczających zwykły zarząd Zleceniobiorca powinien uzyskać zgodę Zleceniodawcy”.

Umowa z dnia 10 września 2013 roku, mająca tworzyć stosunek prawny będący podstawą pełnomocnictwa, została zawarta już po wszczęciu postępowania w rozpoznawanej sprawie, a oparte na niej pełnomocnictwo, mające być pełnomocnictwem procesowym, udzielone zostało w dniu 11 marca 2014 roku (k. 25).

Data zawarcia umowy i jej ogólnikowa treść wskazują jednoznacznie, że umowa ta została zawarta wyłącznie w celu uzasadnienia udzielenia pełnomocnictwa procesowego. I. L. nawet nie twierdziła, aby B. D. rzeczywiście zajmował się zarządem jej majątkiem, a nawet, że istnienie majątek, którym mógłby zarządzać.

Przez zarządzanie czymś majątkiem lub interesami rozumie się wykonywanie czynności administrowania oddanym w zarząd mieniem, kierowanie pracą innych ludzi, prowadzenie bieżących spraw, dbanie o utrzymanie mienia interesów w dobrym stanie, a także pomnażanie dochodów, egzekwowanie wierzytelności, pobieranie pożytków, regulowanie długów. Osobą sprawującą zarząd majątkiem lub interesami strony jest taka osoba, która pełni tę funkcję stale, a nie przejściowo lub dorywczo⁷.

W rozpoznawanej sprawie nie zostało w ogóle wykazane, aby B. D. zajmował się tego rodzaju czynnościami.

Opieranie się wyłącznie na umowach, których treść bez trudu można dostosować do wymogów stawianych przez ustawodawcę w ramach art. 87 § 1 k.p.c., bez wykazania, że ich zapisy odpowiadają rzeczywistym relacjom między ich stronami, należy uznać za niewystarczające⁸.

Wykładnia przepisów o pełnomocnictwie procesowym w sądowym postępowaniu cywilnym, która pozwalałaby zaliczyć do kręgu osób mogących być pełnomocnikami strony, osoby sprawującej zarząd majątkiem lub sprawującej interesy strony ograniczające się w istocie do reprezentowania interesów danej strony przed sądami i organami administracji, prowadziłaby do przyznania kwalifikacji pełnomocników osobom nie będącym adwokatami lub radcami prawnymi i nie pozostającym w żadnym wewnętrznym stosunku ze stroną, który w myśl przepisów o pełnomocnictwie procesowym może stanowić podstawę pełnomocnictwa. Wykładnia taka prowadziłaby do obejścia przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze i ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych.

Pomimo nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, Sąd Okręgowy nie mógł uchylić postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku w zakresie, w którym nie zostało zaskarżone zarówno przez wnioskodawczynię, jak i uczestnika. Z przepisów art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wynika, że sąd drugiej instancji związany jest granicami zaskarżenia wskazanymi w apelacji. Poza te granice sąd drugiej instancji może wyjść tylko wówczas, jeżeli istnieje szczególna podstawa prawna pozwalająca na rozpoznanie sprawy w szerszym zakresie. Przykładowo w procesie sąd drugiej instancji może z urzędu rozpoznać sprawę także na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie

zaskarżyli, gdy będące przedmiotem zaskarżenia prawa lub obowiązki są dla nich wspólne, jednak i tak związany jest przedmiotowymi granicami zaskarżenia (art. 378 § 2 k.p.c.).

Gdyby nawet zachodziła teoretycznie możliwość uchylecia postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku z powodu nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, to pojawiłoby się wówczas zagadnienie dopuszczalności takiego uchylecia w kontekście przepisu art. 384 k.p.c., mającego odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym. Należałoby wówczas rozważyć, czy uchylecie tego postanowienia nastąpiłoby na korzyść uczestnika, czy też na jego niekorzyść, skoro jego udział w majątku wspólnym ustalony został z urzędu na 4/5 części, a w związku z tym spłata obciążająca uczestnika została ustalona na kwotę znacznie niższą, niż miałyby to miejsce w przypadku ustalenia równych udziałów w majątku wspólnym.

*

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że uzasadnienie postanowienia z dnia 22 czerwca 2016 roku nie spełnia wymagań określonych w przepisach art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Przepis art. 328 § 2 k.p.c. stanowi, że uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Przepis art. 328 § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.).

Uzasadnienie wyroku albo postanowienia orzekającego co do istoty sprawy wydanego w postępowaniu nieprocesowym nie może sprowadzać się do przytoczenia stanowisk stron oraz zrelacjonowania przebiegu postępowania i wyników postępowania dowodowego, w szczególności treści wypowiedzi stron lub uczestników postępowania.

W sposób szczególny jest to widoczne w rozpoznawanej sprawie, gdzie uzasadnienie praktycznie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, czyli wskazania, jakie fakty sąd uznał za udowodnione, a jedynie przekopiowanie do treści uzasadnienia wypowiedzi wnioskodawczyni i uczestnika, bez głębszej refleksji w tym zakresie.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że tekst uzasadnienia zawiera braki w zakresie fleksji, składni i interpunkcji, a występujące w nim liczne oczywiste omyłki, mające postać błędów pisarskich i niedokładności, nie ułatwiają zrozumienia treści tego uzasadniania.

*

Na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił oddalić wniosek W. L. o zasądzenie od I. L. zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

W związku z tym, że apelacja uczestnika została odrzucona w całości, oddaleniu podlega wniosek uczestnika o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania odwoławczego. Wnioskodawczyni nie poniosła natomiast w postępowaniu odwoławczym żadnych kosztów, które z urzędu podlegałyby zasądzeniu na jej rzecz.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

Joanna Misztal-Konecka Dariusz Iskra Krzysztof Niezgoda

1 Por. na przykład: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 roku, I CSK 408/15, Lex nr 2053631; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 roku, I CSK 78/11, Lex nr 1129066.

2 OSN C 2005, z. 12, poz. 206.

3 Por.: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 roku, I CSK 323/11, Lex nr 1164719; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 roku, II CKN 395/97, Lex nr 50532.

4 Por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 roku, I CSK 78/11, Lex nr 1129066.

5 Por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 roku, III CZP 15/13, OSNC-ZD 2014, z. 3, poz. 44.

6 Por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 roku, III CZP 154/2007 OSNC 2008, z. 12, poz. 133).

7 Por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 lutego 2010 roku, I ACa 80/10, Lex nr 628217.

8 Por. uzasadnienie postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 marca 2012 roku, I ACz 334/12, Lex nr 1162849.